

5. Кован Ф. А. Взаимоотношения в супружеской паре, стиль родительского поведения и развитие трехлетнего ребенка / Ф. А. Кован, К. П. Кован // Вопр. психологии. – 1998. – № 4. – С. 110–118.

6. <http://www.slideshare.net/osvitasmila/3-15516848>

7. <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=579781>

Теплюк А.

СЕМЬЯ КАК САМАЯ БОЛЬШАЯ ЦЕННОСТЬ РЕБЕНКА

В статье теоретически обоснованный феномен семьи, как самый ценностный аспект жизни ребенка. Определены психологические механизмы влияния семьи на формирование личности ребенка. Рассмотрена проблема влияния семейных ценностей на формирование у дошкольника собственных жизненных ценностей. Раскрыты типы семей в зависимости от семейных ценностей и их влияние на развитие ребенка. Приведенные советы родителям для успешного формирования ценностных ориентаций ребенка дошкольного возраста.

Ключевые слова: семья, ценности, семейные ценности, типы семейного воспитания, ребенок дошкольного возраста.

Tepluk A.

FAMILY AS THE MOST VALUE CHILD

This article theoretically grounded phenomenon of the family as the most value aspects of life. Defined psychological mechanisms influence the formation of the family of the child. The problem of the influence of family values in the formation of a preschooler own life values. Disclosed types of families depending on family values and their impact on child development. These tips for parents of successful formation of value orientations child of preschool age.

Keywords: family, values, family values, types of domestic education, a child of preschool age.

УДК 159.922.73

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДИТИНИ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Тищук Л.

В статті описано досвід створення реальних психолого-педагогічних передумов становлення ціннісних орієнтацій сучасної дитини дошкільного віку.

Ключові слова: ціннісні орієнтири, сімейні цінності, повага особистості дитини, гуманізація соціокультурного середовища, психолого-педагогічна культура, оптимізація взаємодії, Центр розвитку дитини.

Актуальність проблеми. Всі ми є частиною єдиного соціуму. І вихователь переживає буремні події в країні, відчуває суспільні проблеми на собі тому, що він переобтяжений вихованням 30 дітей. А зі збільшенням кількості дітей в групах посилюється нервово-психологічне навантаження як на самих дітей, так і на педагога. Певною мірою соціально-економічні проблеми значно ускладнюють індивідуалізацію навчально-виховного процесу і налагодження партнерських взаємостосунків з членами родини. Це,

в свою чергу, знижує ефективність виховного впливу на дитину. В зв'язку з чим виникає ряд проблем, які необхідно вирішувати невідкладно.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Щороку в Житомирському центрі розвитку дитини №53 “АБВГДЕЙКА”, який працює за технологією психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дітьми дошкільного віку “Радість розвитку” (автор Піроженко Т.), проводиться медико-психолого-педагогічний консилиум. Його мета – спостереження за адаптацією дитини в умовах дитячого колективу, динамікою її розвитку, виявлення індивідуальних особливостей розвитку.

Аналіз результатів консилиуму у 2011 році показав, що 23% вихованців потребують уваги практичного психолога у подоланні проявів тривожності, агресивності, замкнутості, страхів тощо. З цією метою психолог прагнув налагодити тісну взаємодію з їх батьками. Як показали результати цілеспрямованої роботи, з 68 родин на контакт з психологом пішли всі члени тільки 4 родин, з 32 - мами, 5 - тата, 3 - бабусі. Протягом року жоден член з 24 родин дітей (35%), зарахованих до груп тривалої чи нетривалої корекції, не усвідомив серйозність ситуації, не знайшов часу для бесіди з психологом, не вважав за потрібне отримати кваліфіковану консультацію спеціаліста. І це радше спричиняє негатив, аніж приносить користь. Особливо в контексті присвоєння дітьми дошкільного віку найбільш значимих, емоційно наповнених життєвих цінностей, яке відбувається, перш за все, в сім'ї та перевіряється в подальшому у взаємодії з однолітками [4].

Існує взаємна зацікавленість, яка визначається любов'ю батьків до дитини і потребою дитини у спілкуванні з дорослими. Можна припустити, що від того, якою мірою розвинуті обидві складові, залежить і те, чи розуміють батьки своє призначення як вихователів, і те, як вони його реалізують в житті [1]. Зменшення часу спілкування батьків з дітьми, за сучасними дослідженнями вітчизняних вчених, призводить до деформації або

гальмування системи ціннісних орієнтирів. А небезпечне ігнорування закономірностей та особливостей їх становлення на етапі дошкільного дитинства виступає фактором „загрози” повноцінного психічного розвитку сучасної дитини [4].

Оскільки цінності є невід’ємною ознакою зростаючих можливостей дитини у нарощуванні якостей свідомого життя, важливим завданням сучасної психолого-педагогічної науки є вивчення передумов, чинників, тенденцій і закономірностей становлення ціннісних орієнтацій в дошкільному віці, виявлення шляхів оптимізації ціннісних пошуків дошкільників [6].

Тому **мета статті** полягає в описі досвіду оптимізації таких реальних психолого-педагогічних передумов становлення ціннісних орієнтацій сучасної дитини дошкільного віку, як: виховання поваги до особистості дитини; подолання егоцентризму та стереотипів дорослих у стосунках з дитиною; об’єднання зусиль психолога, педагогів та батьків у посиленні уваги до гуманізації соціокультурного середовища в сім’ї і дошкільному закладі; навчання ефективним формам спілкування та вмінню мобільно і свідомо обирати конструктивну позицію у нестандартних ситуаціях; активізації роботи по підвищенню психолого-педагогічної культури батьків.

Увага до цих напрямків навчально-виховної роботи дошкільного закладу є сучасною вимогою та професійною ознакою праці кожного педагога, що відображено у нормативно-правовій базі законодавчих документів, які регулюють освітню політику України.

Виклад основного матеріалу статті. Розумію, що зачепила суттєвий психологічний пласт. Сьогоднішню роботу не можна відкладати на завтра. Маємо дбати про те, щоб виростало покоління з моральними якостями, які вирізняють людське ество від інших істот. Саме тому необхідно проаналізувати психолого-педагогічні передумови реального соціального середовища, їх вплив на становлення ціннісних орієнтацій сучасної дитини дошкільного віку.

Спостереження за реаліями життя маленьких українців, які відвідують сучасний дошкільний заклад, вказує на те, що переважна більшість їх батьків дбає, перш за все, про виживання в складних політичних та економічних умовах. А вихователь першим відчуває дестабілізацію сімейних стосунків, знецінювання моральних орієнтирів у побудові стосунків між членами родини, напругу у багатьох сім'ях між членами родини, батьками і дітьми, які є відображенням проблем суспільства.

Результати обстеження наших педагогів, вихованців та їх батьків показали, що дорослі недостатньо уваги приділяють особистісному розвитку дітей. Найчастіше вони хвалять дитину за розумові зусилля: «розумничок», «молодчина», «правильно виконав завдання», що стимулює виправдовувати очікування дорослих щодо інтелектуального розвитку. В той же час рідко заслуговують похвали вчинки та прояви таких особистісних якостей дитини, як турбота, співчуття, співпереживання, увага до ровесників і дорослих, повага до їх інтересів, надання їм допомоги тощо.

Результати експрес-діагностики психологічної комфортності перебування 50 дітей у двох паралельних старших групах нашого Центру розвитку дитини за малюнковим тестом «Я у своїй групі дитячого садка» показали: життя в дитсадку викликає позитивні емоції у 45 вихованців. Діти ототожнюють себе з подіями, що відбуваються в дитячому колективі. У своїх малюнках діти зображують себе, своїх друзів, групову кімнату, ігрове поле, іграшки, тобто безліч різноманітних зв'язків і стосунків. Більшість дітей зображують себе або на килимі, або на підлозі (землі), що є свідченням того, що дитина «міцно стоїть на ногах», відчуває себе впевнено. Колірне вирішення (використання теплих і спокійних холодних тонів) свідчить про позитивний емоційний настрій.

Проте одна дитина зобразила себе на ліжечку (Олександра М. -«це я просинаюсь» - дитина, яку дуже рано піднімають і приводять до садочка, часто вона «досипає» в групі на своєму ліжечку, поки сходяться інші діти); 1 дитина прагне до усамітнення, автономії (Сашко Б.); 1 - відчуває підвищену

тривожність (можливо ситуативну), незначний емоційний дискомфорт (Нікіта К.), 1- надлишок емоційних стимулів (Валерія А.); 1 - невпевнена в собі (Дмитро Г.) - дитина, яка рідко відвідує дошкільний заклад і комфортніше почувається поруч з мамою. Даний фактаж особливо актуальний для дітей із неповних сімей та сімей, в яких діти отримують недостатньо ласки, любові. У таких родинах відбувається підміна реального спілкування, спільних занять та проведення дозвілля зарахуванням дитини на платні курси додаткової “підготовки до школи”.

Узагальнюючи результати дослідження, можна відзначити, що подібний характер взаємодії дитини з близькими дорослими, які у цьому віці залишаються для неї незмінним авторитетом, викликає емоційний дискомфорт, підвищену тривожність, невпевненість в собі. А емоційно-ціннісне ставлення є важливим структурним компонентом самосвідомості та необхідною сходинкою на шляху до особистісного зростання [1]. Тому вищезгадані результати спрямували зусилля нашого педагогічного колективу на стимулювання активної участі батьків в створенні адекватної психологічної атмосфери навколо проблеми становлення ціннісних орієнтацій дитини.

Для цілеспрямованого розвитку ціннісних орієнтацій, як системоутворюючого психологічного надбання та створення умов їх прояву в життєдіяльності дитини, важливо сформувані у педагогів усвідомлену потребу в реалізації особистісної моделі взаємодії з дітьми, стимулювати ідеї активності дітей та ініціативи батьків. Необхідно також коригувати вимоги щодо здатності вихователів та інших фахівців дошкільного закладу вирішувати професійні завдання з позицій гуманізму, попереджати міжособистісні і внутрішньо особистісні конфлікти, Слушними для контролю та заслуховування, принаймні на педагогічних радах, виявилися такі питання, як: «Засоби і шляхи формування комфортного мікроклімату у дитячому колективі»; «Формування загальнолюдських цінностей засобами

трудового виховання»; «Культура спілкування як основа здорового психологічного клімату».

Аналіз результатів контролю показав, що вихователі визначають поняття психологічної безпеки дитини в умовах дошкільного закладу як стан, вільний від проявів насилля у взаєминах, сприятливий для задоволення основних соціальних та індивідуальних потреб, розгортання довірливого спілкування з різними людьми, забезпечення відчуття захищеності та комфорту. Належна увага приділяється створенню безпечного середовища для розвитку дітей, етиці взаємин дітей і дорослих, налагодженню позитивної взаємодії між ними. На заняттях, в процесі групових та індивідуальних бесід, при розборі конфліктних ситуацій, під час розваг і свят педагоги сприяють вихованню у дітей сумління, уміння дотримуватися обіцянок, товариськості, справедливості, здатності опиратися таким негативним почуттям як заздрощі та ревності. Наші дослідження підтвердили наявність в групах дітей, схильних до афективних станів, що супроводжуються різкими рухами, агресивними та руйнівними діями, сердитими висловлюваннями; випадки «поведінки зриву», викликані реакцією дитини на невдачі або надзвичайні ситуації; діти з деструктивно-руйнівним характером поведінки, яка становить небезпеку для неї самої та оточення. Вихователі відчувають труднощі у навчанні дітей вмінню розпізнавати та називати свої емоції, розуміти, яка саме реальність лежить за ними, застосуванні педагогічних методів та психологічних прийомів ослаблення чи подолання тривоги і гніву, які забезпечують мінімально достатні умови для відновлення хорошого самопочуття, допомоги дитині в подібних ситуаціях. При проявах асоціальної поведінки деяких дітей і батьків вихователі змушені динамічно змінювати педагогічні засоби впливу, виявляти оптимальний рівень толерантності за рахунок емоційного перевантаження. У зв'язку з цим набуває актуальності проблема постійного поповнення арсеналу педагога психологічними прийомами нормалізації самопочуття дитини в умовах збільшення чисельності груп.

Активізувати участь батьків у створенні соціокультурного розвивального середовища допомогли такі проекти, як: «Моя оселя», «Я і моя родина», «Наша квартира», «Моя сім'я», «Мама - серденько моє», «Людина працею славна», «Моя кімната», «Сімейний оберіг», «Як не любити Україну, це наша славна Батьківщина», «Ким бути», «Азбука ввічливості», «Бережи себе, малюк», «Тато, мама, я - наша дружна сім'я». Як відомо, навіть маленькі перемоги в роботі завжди породжують радість у вихователя, а його хороший настрій підбадьорює дітей [6]. Оптимальна взаємодія батьків, дітей і вихователів в процесі створенні та реалізації вищезначених проектів сприяли подоланню егоцентризму та стереотипів дорослих у стосунках з дитиною. Спільне виготовлення дітей з батьками родинних дерев, сімейних гербів, оберегів та їх презентація перед іншими родинами виявилися ефективним методом повернення до істинних емоцій від зробленого власними руками та мозком, сприймання і ставлення до дитини, як до найвищої життєвої цінності. Злагода батьків і дітей на спільних групових розвагах, фізкультурних святах «Ми-чемпіони», «Спортивний сміходром», «День Нептуна», «В гостях у Кльопи і Кнопки», «Веселі старты» дала потужний поштовх до зближення дитини з іншими членами родини, виховання поваги до її особистості, піднесення особистісної гідності.

Завдячуючи поновленню незаслужено забутих колективних відвідувань осель вихованців, знайомство з захопленнями (хобі) членів родини викликали незамінні відчуття дитини: гордість за своїх рідних, бажання бути схожим на них, повагу до таких загальнолюдських цінностей, як *родина, творчість, допитливість, наполегливість, «розчинення» особистості в її занятті*. До слова, позитивний взірць батьків є необхідною умовою становлення загальнолюдських ціннісних орієнтацій дитини в сучасному соціокультурному середовищі.

Ефективними засобами стимулювання батьківської активності, вивіреними на практиці, виявилися виставки: «Я - краплинка рідного міста»,

«Барви Полісся», «Збережемо ялинку для братів наших менших», «Бережемо квіти рідного краю», «Краса навколишня» та інші. Презентовані на виставці спільні творіння дитини з батьками відзначаються осмисленими до дрібниць композиціями та образами, малюнки викликають подив оригінальністю та нетрадиційними техніками. Вони виступають масштабним профілактичним засобом актуалізації життєво важливої потреби дитини у визнанні, схваленні, емоційній підтримці пізнання нового. Під час взаємодії дорослого з дитиною актуалізується весь арсенал виявлення уваги до її почуттів і прагнень, характеру взаємних очікувань. Щаслива година спільного творення з близькою людиною закарбовується в пам'яті. Як деревце здатне пробити асфальт, так і позитивні емоції, пережиті в процесі спільної творчості, допомагають дитині в буденні години непоодиноких фактів неувagi батьків зберегти впевненість у їх любові до неї. Спробую аргументувати дану тезу уривком з казки Насті З. (5р.) «Як мама білка знайшла свою донечку»: «Мама білка зраділа, що знайшлася її донечка, бо зайчик привів її до неї. З тих пір і мама і донечка були завжди разом».

Відомо, що підвищити ефективність реагування на зміни в суспільстві допомагає стратегічне планування, як інструмент формування узгоджених поглядів. Системно об'єднати та спрямувати увагу дорослих учасників освітнього процесу на гуманізацію соціокультурного середовища в сім'ї і дошкільному закладі нам допомогли диференціація у роботі з батьками дітей молодших і старших вікових груп, досвідченими і молодими педагогами, участь практичного психолога в групових батьківських зборах.

Рівень сімейного виховання в більшій мірі залежить від рівня педагогічної культури батьків, важливою складовою якої є конкретні педагогічні знання про особливості дитини того чи іншого віку, про зміст і методи її виховання. Тому одна з важливих задач дитячого садка – педагогічна просвіта батьків [7]. Завдяки практичному спрямуванню тематики практикумів-семінарів для дорослих учасників освітнього процесу: «Засоби запобігання і способи розв'язання конфлікту», «Роль гри в розвитку

дошкільника та особливості її організації», «Працелюбчиків виховуємо змалку», «Телебачення і комп'ютер: за і проти», «Адаптація новачків», «Динаміка розвитку дитини та її здібностей», «Як підтримувати та розуміти своїх «мімоз», «живчиків» і «черепашок?»», «Емоційне благополуччя в сім'ї та ДНЗ - визначальний фактор розвитку здорової дитини», «Спільна робота ДНЗ і родини по забезпеченню умов для гармонійного розвитку особистості», «Психічне здоров'я дітей на порозі школи», «Виховуємо здорових і розумних», «Формування загальнолюдських цінностей засобами трудового виховання», шалки терезів похитнулись на користь розвитку інтересу, уважного ставлення до членів всієї родини, емоційного зближення сім'ї.

Підвищити культуру спілкування учасників освітньо-виховного процесу на гуманістичних засадах допомогли дні відкритих дверей для батьків з метою ознайомлення з умовами перебування їх дітей в ЦРД; залучення батьків - ентузіастів до участі в батьківській раді, контролі за станом організації діяльності дітей; рекомендації практичного психолога під час вступу дитини до Центру; інтерактивні форми роботи з батьками, педагогами та помічниками вихователів; індивідуальна корекційна робота з ними, спеціальні консультації про особливості гуманного педагогічного впливу на дитину.

Вирішенню складних питань в умовах соціальних змін з позицій гуманізму, навчання ефективним формам спілкування та вмінню мобільно і свідомо обирати конструктивну позицію у нестандартних ситуаціях сприяли консультації для батьків і помічників вихователя: «Негативні емоції: природа виникнення і засоби подолання»; «Стан тривожності: як його подолати?»; «Дотримання культурно-гігієнічних вимог як ознака вихованості»; «Естетика сервіровки стола»; «Агресивність: як їй запобігти?»

Підвищенню психолого-педагогічної культури батьків сприяла співпраця педагогічних працівників з обласним телебаченням. Про актуальність даного напрямку роботи свідчить підвищений інтерес громадськості та засобів масової інформації до передач даної тематики.

Позитивні відгуки батьків отримали спеціальні випуски телевізійної програми «Родина» на теми: «Ігри та вправи для корисної забави»; «Психологічна криза трьох років: «Мамо, я сам!»; «Дитина проявляє агресію. Причини і допомога»; «Музичне виховання і театралізована діяльність дитини»; «Загартовування водою: за і проти»; «Як розвивати природні здібності малюка»; «Виховуємо у синів та доньок віру в свої можливості»; «Розвиваємося і готуємось до школи»; «Розвиток художніх здібностей»; «Предметно-ігрове середовище в родині».

У цьому контексті варто відзначити результати анонімного анкетування батьків випускників, яке проводиться по закінченню періоду відвідування дошкільного закладу. Батьки аналізують період адаптації дитини до умов групи, зміни в її розвитку, змістовність наповнення життя дитини в умовах дошкільного закладу. Аналіз результатів анкетування дає змогу відслідковувати реакцію батьків на сучасні реалії широкого і більш вузького соціального середовища, ефективність засобів по підвищенню їх психолого-педагогічної культури. Особливо значимими для батьків є відношення працівників дошкільної установи до їх дитини. Вони відзначають «поважливе», «дбайливе ставлення до дітей, як до своїх власних», «спілкування дорослих з ними на рівних», «вчили бути добрими, чуйними, ввічливими»; «в групі, як в домашній оселі». Батькам імпонує, що їх дітей «всебічно розвивають, граються з ними», «задають домашні завдання, виконання яких зближують з дитиною», «дитина стала охайна, привітна, розумна, почала цікавитися всім, що її оточує», «навчилася поважати старших», «стала доброзичливішою, гарно мислить», «дуже любить свою групу», «виникло бажання читати і писати». Відмічають «тісний контакт вихователів і батьків». Позитивно оцінюють батьки проведені семінари-практикуми на актуальні для них теми; консультації фахівців з проблем, які виникають. Про підвищення рівня довіри батьків до працівників Центру, ефективність їх взаємодії свідчать, приміром, такі висловлювання батьків в анкетах: «не можна пропускати заняття, бо весело, цікаво», «дитячий садок -

це велика дружна родина», «за період перебування в ЦРД стала більш впевнена в собі, самостійна, уважна, вихована, вільно спілкується з ровесниками і дорослими», «навчилась товаришувати, поважати думку інших», «для мене, як мами, і для моєї дитини він дав дуже багато, я вам щиро вдячна!». Таким чином підтверджується сформованість довіри батьків до педагогічних працівників дошкільної установи, яким вони довіряють виховання, розвиток та навчання власних дітей.

Дослідження ціннісних орієнтацій дітей 6-го року життя показало, що близько 90% дітей нашого Центру, які брали участь в обстеженні, найважливішими для себе обрали такі картинки: *родина, здоров'я, дружба, гроші*. В ієрархії вибору цінностей дітьми нашого дошкільного закладу на першому місці - цінність «родина», дітьми мегаполісу (Києва) - «дружба» [4]. Цікавими і показовими є визначення цих понять нашими вихованцями на кшталт: «Родина – це коли всі рідні дружать і люблять один одного (коли багато родичів, коли всі влітку збираються у бабусі і допомагають копати картоплю, всі живуть разом – тато, я, мама і допомагають)»; «Здоров'я – це коли в тебе нічого не болить (коли тобі весело і на обличчі, і в середині тіла, хочеться багато зробити всього, тато любить маму, у людини є мама, тато, друзі, гроші)»; «Дружба - коли з тим, з ким граєшся, ніколи не сварися. (коли люди мирно живуть і не буде війни, розуміють і допомагають)». Такі результати дослідження вказують на збереження емоційних контактів дорослих з дитиною в сім'ях наших вихованців.

Отже, беззаперечна першість родини в ієрархії цінностей наших вихованців вказує на величезний потенціал виховного впливу рідних людей на особистість дитини дошкільного віку і потребує розкриття, оскільки поступово відбувається втрата цього важливого важеля виховного впливу на дитину дошкільного віку мегаполісу.

Середній рівень важкості для дітей складають наступні абстрактні поняття: *щастя, краса природи, краса техніки, краса мистецтва, сміливість, зовнішня краса людини, самостійність*. Більша половина дітей добре

справилися з практичним завданням, але пояснення вказаних понять було вже не так чітке, як у першій групі. Менша частина дітей плуталася в картинках, формулюваннях відповіді на питання «Що означає це слово?».

Найважчими для дитячого сприймання виявилися поняття *співпереживання, допитливість, творчість, цілеспрямованість, впевненість, наполегливість, щастя, сміливість, самостійність*. Більшість дітей розуміє ці поняття конкретно до ситуації, яку зображено на картинці, але з важкістю робить узагальнення. При цьому поняття «Співпереживання», як одна з найменш розвинених дитячих цінностей у дошкільників, посідає невисоке дванадцяте місце, а у дошкільників мегаполісу (киян) – останнє, сімнадцяте місце [4]. Змістовна невизначеність для дитини таких цінностей, як «*співпереживання*», «*творчість*» є небезпечною для психіки дитини, оскільки впливає на розвиток емпатії, як механізму взаєморозуміння інших людей, і є найбільш значущою у формуванні суб'єктної активності дитини [4]. Отримані результати підтверджують соціальний характер набуття та привласнення ціннісних орієнтирів дитини дошкільного віку, засвоєння яких відбувається, перш за все, в сім'ї та перевіряється в подальшому у взаємодії з однолітками [6].

Висновки та перспективи наукових пошуків. Отже, оптимізація таких психолого-педагогічних передумов, як виховання поваги до особистості дитини, подолання егоцентризму та стереотипів дорослих у стосунках з нею, об'єднання зусиль психолога, педагогів та батьків у посиленні уваги до гуманізації соціокультурного середовища в сім'ї і дошкільному закладі, навчання ефективним формам спілкування та вмінню мобільно і свідомо обирати конструктивну позицію у нестандартних ситуаціях, активізації роботи по підвищенню психолого-педагогічної культури батьків суттєво впливає на становлення ціннісних орієнтацій сучасної дитини дошкільного віку.

Оскільки для широкого та вузького соціального оточення характерні динаміка та трансформація, то виняткової актуальності набуває пошук

засобів збереження в суспільстві авторитету родинних цінностей, формування психолого-педагогічної культури майбутніх батьків та їх впливу на становлення ціннісних орієнтацій сучасного дошкільника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котырло В. К. Молодой семье о воспитании детей / В. К. Котырло. – К. :о-во «знания» УССР, 1981. – 48с. – (Педагогическая).
2. Лохвицька Л. В. До здоров'я дітей – через освіту дорослих: Технологія взаємодії дошкільних навчальних закладів з родинами : навч. метод. посіб. / Л. В. Лохвицька, Т. К. Андрущенко. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – С. 18–28.
3. Нравственное воспитание в детском саду ; [под. ред. В. Г. Нечаевой и Т. А. Марковой] ; изд.2-е, испр. и доп. – М. : Просвещение, 1978. – С. 236–253.
4. Піроженко Т. О. Методичні засади вивчення ціннісних орієнтацій дитини старшого дошкільного віку / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, К. В. Карасьова, Л. І. Соловійова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України ; [за ред. С. Д. Максименка]. – К. : ГНОЗІС. – 2011. – Т. XIII. Проблеми загальної та педагогічної психології. Ч. 7. – С. 142–150.
5. Смирнова А. И. Детский сад – мое призвание : из опыта работы / А. И. Смирнова. – К. : Рад.шк., 1987. – 136 с.
6. Становлення внутрішньої картини дошкільника : монографія / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, О. О. Вовчик-Блакитна та ін. ; [за ред. Т. О. Піроженко]. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. – 236 с.

Тыщук Л.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДУСЛОВИЯ СТАНОВЛЕНИЯ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ РЕБЁНКА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В статье описан опыт создания реальных психолого-педагогических предусловий становления ценностных ориентаций современного ребенка дошкольного возраста.

Ключевые слова: *ценностные ориентиры, семейные ценности, уважение личности ребенка, гуманизация социокультурной среды, психолого-педагогическая культура, оптимизация взаимодействия, Центр развития ребенка.*

Tyshchuk L.

PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL PRE-CONDITIONS FOR FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS OF A PRE-SCHOOL CHILD.

Article describes experience of creation of real psychological-pedagogical pre-conditions for formation of value orientations of a contemporary pre-school child.

Keywords: *value orientations, family values, respect for child's personality, humanization of socio-cultural environment, psychological-pedagogical culture, optimization of interaction, Child Development Centre.*

УДК 159.955

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ

Токарєва Л.

В статті розкривається значення ціннісних орієнтацій у розвитку сучасної дитини дошкільного віку. Авторка представляє діагностику і аналіз ціннісних орієнтацій старшого дошкільника. Описує проект розвитку і формування ціннісних орієнтирів дошкільників.

Ключові слова: *ціннісні орієнтації, сім'я, батьки, дошкільник.*